

[Ikast]

ligger der ingen aftaler om, som jeg har skrevet under.

Dermed vil jeg gerne sige, at hvis det er rigtigt, er det altså noget, der er forhandlet på plads siden og ikke på ministerniveau. Ellers må man rette adressen til Finansministeriet, for jeg har ingen kendskab til det.

Trafikministeren (Trøjborg):

Jeg skal sige til hr. Ikast, at han kan tage det helt roligt – der foreligger ikke nogen underskrevet aftale med hr. Ikastrs signatur under. Men der foreligger naturligvis et udkast til et protokollat på baggrund af de drøftelser, der havde været mellem den tidligere regering og Aamtsrådsforeningen, ligesom der naturligvis også foreligger henvendelser fra Aamtsrådsforeningens formand, der beder om at få dette protokollat udført, således at man kan få gennemført en fornuftig model på vejvedligeholdelsesområdet.

Jeg tror, det kan lykkes at tale sig fornuftigt til rette om det. Og jeg er naturligvis parat til under udvalgsarbejdet for det første at drøfte med Folketingets partier, om vi kan finde en fornuftig model, og dernæst naturligvis også at oversende alt relevant materiale, som måtte være interessant under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Trafikudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af retsstillingen for grundejere og lejere i forbindelse med ekspropriation.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.

(Fremsat 1/2 94).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Trafikministeren (Trøjborg):

Hvad angår det foreliggende beslutningsforslag nr. B 56 af fru Kirsten Jacobsen m.fl., vil jeg henvise til de tre pinde, der er i forslaget.

I den første pind står der, at der ved ekspropriation af beboelsesejendomme skal være tale om politisk og økonomisk bindende beslutninger som forudsætning for ekspropriation.

I den forbindelse vil jeg tillade mig at henvise til grundloven, ifølge hvilken ekspropriationer kun kan ske ifølge lov. Folketinget kan derfor altid i bemyndigelsesloven fastsætte de vilkår, der skal gælde for ekspropriationernes iværksættelse.

Desuden er det sådan, at de større statslige og statsstyrede ekspropriationer ikke sættes i gang, uden at Folketinget på en eller anden måde, f.eks. ved anlægslov eller bevilling, har givet grønt lys. I de tilfælde, hvor ekspropriationen iværksættes af staten, kommunen eller amtsrådet i henhold til råstoflovgivningen, for det sidstes vedkommende i henhold til en mere generel bemyndigelseslov, vil der som grundlag for ekspropriationsbeslutningen foreligge et helt konkret projekt, som vedkommende myndighed har besluttet at gennemføre.

Jeg har derfor svært ved at se, at der er nogen mening i den foreslåede lovændring på dette punkt.

For så vidt angår den tredje pind, vil jeg henvise til praksis, og jeg skal henvise til ekspropriationsproceslovens § 29, som lyder:

»Når en erstatningsberettiget til varetagelse af sine interesser under sagens behandling har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m.v., kan vedkommende kommission pålægge anlægsmyndigheden at udrede en passende godtgørelse herfor.«

Jeg ved ikke, om forslagsstillerne har været opmærksom på denne lovregel. Det er helt almindelig praksis, at der såvel ved ekspropriationskommissionerne som ved taksationskommissionerne tillægges grundejeren en godtgørelse for sagkyndig bistand, det være sig advokat, landbrugskonsulent eller andre sag-

[Trafikministeren]

kyndige, som det er rimeligt at ejeren søger bistand hos i forbindelse med ekspropriation.

Jeg finder det nødvendigt, at afgørelsen om godtgørelse træffes af den pågældende kommission, så der ikke bliver tale om et rent tagselvord, og jeg finder derfor heller ikke, at der på dette punkt er grundlag for en lovændring.

Tilbage står andet led i forslaget vedrørende lejernes retsstilling, og hvad dette angår, vil jeg henvise til boligministeren. Jeg mener, at der er tale om en reel problemstilling, og vi finder også i regeringen, at der skal findes en løsning herpå.

Regeringen vil i næste samling fremsætte konkrete forslag i Folketinget herom. Jeg vil ikke binde mig op på nogen konkret løsning nu, men blot tilkendegive, at vi selvfølgelig skal sikre, at også lejerne får en rimelig behandling i forbindelse med ekspropriationer. Det vil altså sige, at man på den ene eller på den anden måde sikrer, at lejerne får ret til genhusning og en tilsvarende adgang til flyttegodtgørelse som ejere.

Jeg vil derfor tage kontakt til boligministeren om inddragelse af kommunerne, der jo har adgang til boligerne, for at finde frem til, hvorledes det mest hensigtsmæssigt kan udformes, således at der her kan gennemføres regler, uden at det ødelægger grundprincipperne i ekspropriationslovgivningen.

J.K. Hansen (S):

Jeg har forstået, at dette beslutningsforslag fra Fremskridtspartiet er fremkommet på baggrund af de ekspropriationer, der er foretaget ude omkring den faste forbindelse over Øresund – landanlæggene.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget siges det, at der er foretaget ekspropriationer, uden at der forelå bindende aftaler mellem Danmark og Sverige, som sikrer, at Øresundsforbindelsen både bliver iværksat og gennemført.

Denne påstand er ikke rigtig. Der er helt klart lovhjemmel for, at disse ekspropriationer kunne foretages. Der foreligger for Øresundsforbindelsens vedkommende såvel en juridisk-økonomisk bindende beslutning i form af en anlægslov, som er vedtaget her i Tinget, som en politisk aftale indgået af et stort flertal i Folketinget.

Ydermere blev det ved anlægslovens vedtagelse i Folketinget præciseret, at de danske landanlæg skulle fremrykkes mest muligt.

Der har altså været fuldt belæg for de foretagne ekspropriationer. Når der står i bemærkningerne, at en masse familier er blevet frataget deres bolig til en for lav erstatningspris, må det også afvises. Det er absolut lovlige ekspropriationer, og med mit kendskab til ekspropriationer i almindelighed og ekspropriationskommissionen i særdeleshed er de blevet foretaget på fuldt forsvarlig vis. Det har da også vist sig, at en del af de ekspropriationer, der er foretaget, faktisk er foretaget ved det, der hedder frivillig ekspropriation. Må jeg gøre opmærksom på, at vi har haft en anlægslov for Tårnbymotorvejens forlængelse liggende igennem mange år, og dér er der på et tidligere tidspunkt efter ønske fra beboerne foretaget ekspropriation af deres ejendom, hvilket så også er sket.

Vi er da helt klar over, at en ekspropriation af en privat ejendom, det være sig enfamilieshuse og kolonihaver m.v., altid er en meget alvorlig sag. Men jeg er vidende om, at for de flestes vedkommende har der altså været tilfredshed med ekspropriationen.

Så i Socialdemokratiet må vi på samme måde som trafikministeren afvise forslaget. Men vi er da også i Socialdemokratiet helt indstillet på, at der kan være problemer for lejernes retsstilling i forbindelse med en ekspropriation. Derfor er vi i Socialdemokratiet indstillet på at støtte, at man vil finde frem til en løsning, som sikrer lejernes retsstilling og sikrer lejernes genhusning. Men når man nu taler om de mange lejere, der er problemer med, så drejer det sig – efter hvad jeg har fået oplyst – om højst tre lejere. Men tre er også for mange, helt i orden! Vi må have løst det problem, det kan vi ikke sidde overhørig, og det vil vi også være med til fra Socialdemokratiets side at støtte regeringen i at få løst.

Ikast (KF):

Det Konservative Folkeparti er enig med ministeren.

Jeg vil gerne sige med det samme: Vi er utilfreds med, at der er opstået nogle forhold omkring lejerne. Jeg siger ikke, at det skyldes de embedsmænd, der har beskæftiget sig med det. Det tror jeg nemlig ikke på at det er. Jeg tror, vi

[Ikast]

skal have fundet en anden løsning, og det er vi villige til at se på.

Ellers vil jeg afvise alt det andet, der står i forslaget, på nøjagtig samme måde som hr. J.K. Hansen. Der er fuldstændig lovhjemmel til at gennemføre det, der er gennemført på Amager. Noget af det er godt nok helt tilbage fra 1976, som er taget op og videreført. Dertil kan jo et ret stort ansvar for det, der omtales i forslaget, jo henføres, og jeg ville gerne, hvis jeg kunne, korrekte og sige, at det var noget skidt, der blev lavet. Vi havde nogle ret store undersøgelser, fordi der kom mange klager – der kom rigtig mange – og derfor var vi rundt og se på det, og vi talte med de forskellige, og vi talte med dem, der udførte disse ekspropriationer. Der er vel siger og skriver to af de ekspropriationer, der kan komme på tale, der er problemer i, hvis de da ikke allerede er afklaret på nuværende tidspunkt.

Jeg vil sige, at det med lejerne vil vi gerne være med til at se på, resten må vi afvise.

Svend Erik Hovmand (V):

Der skal ikke herske nogen som helst tvivl om, at vi i Venstre lægger overordentlig megen vægt på grundlovens bestemmelser om ekspropriation. Vi lægger megen vægt på, at borgernes rettigheder efterkommes til fulde, og lad det være sagt som indledning og som en understregning af, at hvis vi på nogen måde er i stand til på saglig vis at kunne tilgodese det synspunkt, som jeg netop har givet udtryk for, i endnu højere grad, end tilfældet er i dag, så må vi naturligvis gå ind i en seriøs overvejelse af det. For os er det fantastisk vigtigt, at den enkeltes ejendomsret respekteres.

Når vi så vender os til det konkrete forslag, må jeg sige, at det kan vi ikke acceptere i fuld udstrækning og med den formulering, hvori det foreligger her. Specielt må jeg jo sige, at bemærkningerne, som bygger på – sådan kan det i hvert fald opfattes – Fremskridtspartiets reelle og legale erklærede modstand mod Øresundsbroen, må vi naturligvis tage afstand fra. Det er jo rigtigt, som flere har været inde på allerede, at der ligger et klart lovgrundlag, så derfor må vi naturligvis tage afstand fra den side af sagen. Men det ændrer ikke ved, at der selvfølgelig ville kunne sikres nogle bedre vilkår, og at det i hvert fald er en grundig overvejelse værd, om man kunne sikre bedre vilkår for ejere og for lejere.

Ministereren har været fremme med nogle synspunkter om lejernes problemer, som vi absolut ikke er afvisende over for. Ejernes problemer kan man da selvfølgelig godt afvise, men sagen er jo altså, at man, hvis man vender sig mod andre projekter, måske nok ville kunne sige, at her er tale om, at ejerne af nogle ejendomme er blevet udsat for en ekspropriationsforretning på et meget tidligt tidspunkt i forhold til et projekts iværksættelse. Om man her kunne finde en bedre model end den, vi kender i dag, skal jeg ikke på forhånd afvise.

Men at der er tale om, at vi med Øresundsforbindelsen ikke har haft et tilstrækkeligt lovgrundlag, tror jeg ikke man med nogen føje vil være i stand til at hævde.

At det har haft nogle konsekvenser, som vi bør se på, vil jeg ikke afvise, men for os er det som sagt helt, helt afgørende, at vi gør, hvad vi i dette Folketing kan for at hæge om grundlovens erstatningsbestemmelser og sikre, at vi også i praksis fuldt ud lever op til dem.

Tommy Dinesen (SF):

Da mit partis ordfører, hr. Gade, ikke kan være til stede, skal jeg her fremføre mit partis bemærkninger.

Vi synes, at det forslag, der ligger her, er udtryk for sund fornuft, og man kan sige, at når den enkeltes ejendomsret krænkes af det offentlige inden for lovens rammer, så burde der måske også være en beskikket forsvarer.

Trafikministeriet burde måske sørge for, at der var en række advokater landet over, der havde kendskab til lovområdet og domspraksis. Disse advokaters bistand burde stilles vederlagsfrit til rådighed for lodsejerne, lige så snart der er et ekspropriationsindgreb i vente.

Mange lodsejere bruger deres almindelige husadvokat. Mange af dem har intet kendskab til området og vejleder deres klienter for dårligt, og af den grund er der mange sager, der ankes videre på et oplagt urimeligt grundlag.

Resultatet er så kun en endnu mere utilfreds lodsejer, der tilmed får en stor advokatregning, der for det meste kun dækkes med en meget lille del af ekspropriationsomkostningerne, og der er også eksempler på erstatninger, der burde have været anket, men lodsejeren troede ikke at have nogen chance for et nyt syn på sagen.

[Tommy Dinesen]

Med hensyn til Øresundsbyggeriet var jeg til nogle møder med nogle af grundejerne derude, og jeg tror nok, at mange gange er det sådan, at når man først ved, at der skal eksproprieres, så er man interesseret i at komme væk fra huset hurtigst muligt. Det tror jeg ligger i de fleste. Man har ikke den samme interesse for haven, man har ikke den samme interesse for huset, og hvad ved jeg, og her burde man måske kunne finde ud af et eller andet. Det er også det, forslaget går på, at man får en erstatning, hvis der har været en stigning i huspriserne på et senere tidspunkt.

Vi støtter forslaget.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti bakker op om ministerens synspunkter og også om lejerne, men der vil jeg sige, at forslaget kan være udmærket til at se nærmere på, om der ligger nogle problemer. Det er ikke noget, vi skal diskutere her i salen, men i udvalget gennem spørgsmål og svar for at få kendskab til og finde ud af, om der er et eller andet, der ikke fungerer helt, som det burde.

Derfor vil vi i hvert fald fra Kristeligt Folkepartis side gerne tilsige forslaget en positiv udvalgsbehandling.

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er da i hvert fald glædeligt at konstatere, at regeringen har forstået, at der er et reelt problem for lejerne, at der er en reel ulige stilling for lejere, som berøres af ekspropriationer.

Det er en ændring i forhold til de svar, som regeringen gav for ganske kort tid siden, men det skal regeringen ikke bebrejdes. Jeg er glad for meldingen fra trafikministeren.

Når det drejer sig om de to andre pinde, som man umiddelbart afviser, så tror jeg, at noget af afvisningen måske skyldes, at man har opfattet formuleringen anderledes, end det var meningen. Det er selvfølgelig forslagsstillernes fejl, hvis vi har formuleret os på en måde, som gør, at tingene kan misforstås.

Derfor vil jeg gerne først slå fast, at uanset om bemærkningerne i dette forslag drejer sig om Øresundsforbindelsen, så har forslagets intentioner været af helt generel karakter vedrørende ekspropriationer og har i og for sig ikke noget som helst med den faste forbindelse over Øresund at gøre, men dér er det blot blevet synligt, hvilke problemer der er.

Så vil jeg gerne sige, at når det drejer sig om, at man har et lovgrundlag – et sikkert lovgrundlag – allerede nu, så bestrider vi ikke i Fremskridtspartiet, at man lovligt her i Folketinget har vedtaget en anlægslov osv. Det, som den pind i virkeligheden går ud på, er, at en anlægslov, som vel er en juridisk hjemmel i sig selv, ikke burde medføre, at ekspropriationerne blev iværksat, så længe der kunne være tvivl om, at nogle af éns aftalepartnere eller andre ville forhindre, at anlægget blev anlagt. Man burde simpelt hen vente til den yderste grænse med at foretage ekspropriationerne i stedet for at gøre, som man gjorde på Amager, at starte ud med at få disse huse revet ned så hurtigt som muligt, så man havde nogle monumenter, som beviste, at man var nødt til at anlægge forbindelsen.

Jeg tror, at de berørte parter derude har fået fornemmelsen af – det kan være med urette, men man kan ikke undgå at få den mistanke – at staten her har spekuleret i, at ejendomsmarkedet på det tidspunkt var fuldstændig og aldeles mast i bund, og at man ved at gennemføre ekspropriationerne så hurtigt som en tyv om natten ville spare det offentlige for nogle penge. Det er jo en kendsgerning, og det er baggrunden for det, der står i bemærkningerne, om, at ejendomspriserne er steget. Havde man skullet gennemføre ekspropriationerne i dag, var grundejerne kommet væsentligt bedre fra gårde, end de gjorde, og det tyder for mig på, at både trafikministeren, den tidligere trafikminister og andre, som har været meget involveret i den her forbindelse, ikke har haft særlig nær kontakt til de berørte mennesker, når de kan stå og sige, at det hele er gået nærmest efter bogen, og at der kun har været problemer med et par enkelte stykker.

Vi er jo nødt til at se i øjnene, at det er mange, mange, mange, mange familier ude på Amager, som har lavet en – godt nok frivillig – aftale om ekspropriation, men hvorfor lavede de en frivillig aftale? Det gjorde de, fordi de fik at vide af den tidligere trafikminister, at man ville få fuld erstatning, for det står i grundloven osv., at man skulle få erstatning for herlighedsværdi, man skulle få erstatning for forbedringer, og man skulle få erstatning for flytning og snart sagt alting. Der var ikke noget, der kunne gå galt.

[Kirsten Jacobsen]

Når man så ser på de reelle eksempler, kan man se, at folk er sluppet fra projekterne med en gæld på 200.000 kr., på 300.000 kr. eller på andet. Eller man kan opleve, som én af dem gjorde, at få et brev fra ens kreditforening om, at ejendommen er belånt med et realkreditlån på 1,5 mio. kr. Ekspropriationskommissionens fastsatte erstatning er 1,1 mio. kr., og herved fremkommer der en difference på 380.000 kr., og Nykredit er ikke indstillet på at meddele deres klient saldokvittering mod indbetaling af et eller andet beløb eller lave en afdragsordning over en årrække.

I den anledning vil jeg godt hæfte mig ved, hvad et medlem af den socialdemokratiske gruppe, fru Karen Jespersen, har sagt: De berørte parter skal have gældssanering. Er det et forslag, som regeringen positivt vil overveje: at gå ind og se på eksempelvis den pågældende, jeg lige nævnte, som står med en gæld på 500.000 kr. på ryggen, og må nøjes med et hus, der er meget mindre, i meget dårligere stand end det, han havde, så han kan komme videre i sit liv? Hvis man ikke kan få gældssanering – for kreditforeningerne er altså ikke villige, og det har de heller ingen pligt til på nogen måde – så kan man altså efter min mening ikke kalde det fuld erstatning.

Når man siger, at der kun var tale om tre lejere, så var det tre lejere, der på det tidspunkt, svaret blev givet, ikke havde fået en anden bolig. Men det fremgår ganske klart og tydeligt af svaret, at ingen lejere har fået tilbudt erstatningsbolig. De har kun fået at vide, at de havde tre måneders opsigelse efter reglerne, men man ville være meget store mod dem, så man indrømmede dem dog seks måneder. Og så måtte man altså ud og finde, hvad man kunne få. Det gjorde, at lejere, som havde daginstitutioner og arbejdede i området, måtte flytte til helt andre områder for at få et sted at bo eller også acceptere en meget dårligere bolig, en meget ringere standard eller en meget højere leje end den, man havde. Det berørte faktisk alle 127 lejere, der var tale om. Blot fordi et sådant problem kun opstår meget, meget sjældent, synes jeg, det er for dårligt, hvis Folketinget ikke vil gå ind og sige, at de bestemmelser, der er i grundloven, som siger, at man skal have fuld erstatning ved ekspropriation, skal være fuld erstatning. Der skulle have været hjælp til den sagkyndige bistand, som tra-

fikministeren sagde at man har ret til, og ministeren ved lige så godt som jeg, at den jo kun ville have været brøkdelen af udgifterne ved ekspropriationen. Man har stået alene over for disse mammutkommissioner og følt sig tromlet ned, og for at undgå den situation kommer Fremskridtspartiet med dette forslag.

Vi vil være tilfreds med, hvis man under udvalgsarbejdet kan samle sig om nogle formuleringer. Næste gang, vi skal lave et projekt, det være sig et vejprojekt, et broprojekt eller noget andet, vil vi have nogle bedre regler, som giver borgerne en bedre beskyttelse, en bedre rådgivning og en bedre hjælp end det, man var i stand til at præstere på Amager. Så synes jeg, vi er kommet meget langt, men det er ærgerligt, at så mange på Amager måtte lide for det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Trafikudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 197:

Forslag til lov om ophavsret.

Af kulturministeren (Jytte Hilden).
(Fremsat 9/2 94).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Qvist Jørgensen (S):

Det er sjældent, man kan opleve, at et lovforslag med bemærkninger og bilag fylder hele 133 tætskrevne sider, men det synes vi bestemt ikke ministeren skal klandres for, tværtimod. Der er tale om et særdeles velgennearbejdet og nødvendigt detaljeret materiale, der tjener til at følge op på og sammenskrive en lang